

LA PARATEXTUALITAT:
CARACTERITZACIÓ I FUNCIONS INTERPRETATIVES APLICADES A L'ESTUDI DE LA COL·LECCIÓ «MICALET TEATRE» DE L'EDITORIAL BROMERA

Vicent Aleixandre Lluch
Universitat de València

1. INTRODUCCIÓ

Els paratextos són una font d'informació que ens aporta unes claus prèvies a la lectura i a partir de les quals fem una sèrie de pressuposicions interpretatives del producte que tenim entre mans. Amb aquest concepte, insinuat per Gérard Genette a *Palimpsests. La literatura en segon grau* (1982) i proposat més endavant per l'autor francès a *Llindars* (1987), ens estem referint a un element auxiliar, però funcional, que serveix de via d'entrada i accés al text.

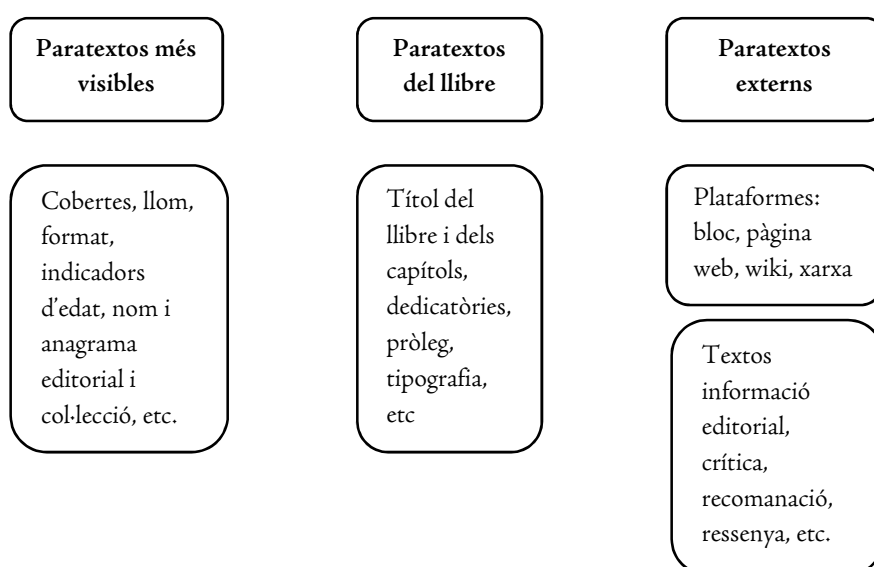
Si la importància que tenen aquest conjunt de pràctiques i discursos —on inclouríem elements com ara títols, il·lustracions o pròlegs, per exemple—, és remarcable en el circuit literari dels adults, pensem que els paratextos ocupen un lloc clau en el cas de la literatura per a infants i adolescents. Així, dins d'aquesta, responen a una doble funció: d'una banda, ajuden a l'orientació d'uns lectors que compten amb unes competències lingüístiques i literàries en període de formació i desenvolupament; i d'altra, guien els gestors i mediadors culturals (mestres, bibliotecaris, pares i mares) que en condueixen els receptors.

És per això que, en aquest article, ens marquem l'objectiu d'establir les línies generals definitòries d'una col·lecció concreta, el «Micalet teatre» de l'editorial Bromera, prenent com a punt de partida la informació paratextual que se'ns facilita i que dota d'uniformitat el conjunt. La tria d'aquest segell editorial rau en el fet que dins del circuit que publica teatre per a infants i adolescents és «la primera col·lecció de teatre específicament infantil» (GISBERT: 2015, 198). Es tracta d'una aposta clara i decidida envers el teatre adreçat a aquest públic des del seu naixement l'any 1995 ja que, d'entrada, es posa en marxa amb una quàdruple publicació simultània, com apunta Fluixà (2011, 27). A més, és remarcable la continuïtat de la

col·lecció en el temps que fa que parlem de 49 llibres editats fins el febrer de 2018.

2. ANÀLISI DELS PARATEXTOS DE LA COL·LECCIÓ «MICALET TEATRE» DE L'EDITORIAL BROMERA

Com a punt de referència epistemològica emprarem els estudis de Genette a què hem fet esment adés (1982, 1987) i les reformulacions d'aquests proposats per Lluch (2010), tot i que no en farem una anàlisi tan exhaustiva com les que contenen aquestes obres. Al treball *La literatura per a infants i joves en català. Anàlisi, gèneres i història*, Lluch i Valriu (2013, 24) proposen una triple diferenciació dels paratextos a partir del lloc que ocupen respecte del relat i que representem al següent diagrama:

Imatge 1. Diagrama de paratextos. Font: Lluch i Valriu (2013)

2.1 PARATEXTOS MÉS VISIBLES

2.1.1 FORMAT I LLOM

Quant a aquest grup, constatem que tots els volums de la col·lecció tenen el mateix format (13 x 20'5 cm) i una enquadernació en rústica amb

impressió en blanc i negre, tret de les cobertes. Tenint en compte un primer contacte visual amb el llibre d'acord amb la seua ubicació als prestatges d'una biblioteca o d'una llibreria per raons d'espai, ens centrarem en els lloms. A aquests s'hi condensen en un ordre descendent les dades següents: número del volum dins la col·lecció, inici d'una franja verda, títol de l'obra en lletra d'impremta minúscula, nom de l'autor i, finalment, anagrama de l'editorial.

A partir d'aquestes dades considerem important remarcar el fet que aquesta franja verda, que es perllonga fins a la meitat de la contraportada i que inclou l'edat recomanada dels receptors («a partir de x anys»), és un element identificador de la col·lecció i, com a element paratextual, contribueix a l'assoliment de la unitat a què abans ens hem referit.⁵⁹ De fet, el color verd a aquesta posició, a més del to verd clar que posseeixen tots els lloms, serveix per identificar el llibre com una obra teatral del «Micalet Teatre», ja que Bromera recorre a un ventall cromàtic diferenciat atenent a les propostes de les diferents col·leccions. Així, per exemple, la col·lecció «Micalet Galàctic» està subdividida en sèries (blanca, crema, roja i blava) associades a l'edat («a partir de 6 anys», «a partir de 8 anys», etc.).

2.1.2 COBERTA ANTERIOR

Si anem a l'anàlisi de les portades, aquestes presenten un requadre rectangular a la part superior que està dividit en dues franges horitzontals:⁶⁰ a la primera, de majors dimensions i d'un verd intens, es reflecteixen en lletres blanques de diferents mides: el nom de la col·lecció,⁶¹ el títol i

⁵⁹ En el canvi d'imatge de l'editorial les variacions tipogràfiques en aquest sentit afecten l'orientació del número de la col·lecció que es llig en horitzontal o vertical, i la utilització de les cursives o la negreta per introduir títols i autors.

⁶⁰ A les primeres edicions de la col·lecció la distribució, en aquest sentit, era un tant diferent respecte de l'actual, i consistia en tres requadres rectangulars amb alternança del fons blanc, verd i blanc per introduir el títol, l'autor i l'il·lustrador, respectivament. Al nostre parer, la variació augmenta la potència visual de cara al receptor.

⁶¹ S'ha produït un canvi de disseny respecte d'aquest element amb el pas del temps atès que en un principi figurava el nom amb lletres majúscules en negreta i, actualment, continua fent-se amb majúscules, però s'utilitza el blanc i la «a» de «Teatre» es troba inserida dins de la reproducció d'una estrella.

l'autor,⁶² a més de l'anagrama de la col·lecció,⁶³ mentre que a la menor apareix en lletres verdes sobre fons blanc el nom de l'il·lustrador acompanyat, si és el cas adient, de l'autor que ha fet la versió o adaptació del text original.⁶⁴

En aquest punt, considerem interessant analitzar els títols com a element suggeridor i captador, tant pel que fa als lectors com en relació amb els mediadors culturals. Així doncs, de cara a la possible recomanació lectora d'una obra concreta per un docent, intervindran factors com ara, per exemple, el pes i la vàlua literària d'obres clàssiques i universals. Trobem adaptacions i versions al «Micalet Teatre» de *L'illa del tresor*, *Tirant lo Blanch*, *Somni d'una nit d'estiu*, *Romeu i Julieta*, *La volta al món en 80 dies*, etc., que poden ser considerades pel professorat, i també per les famílies, com un camí d'entrada dels joves lectors cap a obres meritòries dins de la història de la literatura.⁶⁵

Des del punt de vista del futur lector, els títols també compleixen una funció clau, atès que designen i introdueixen els elements amb els quals s'hi acarrà *a posteriori*.⁶⁶ Emprant la terminologia de Genette

⁶² És remarcable el fet que en el cas de les adaptacions, tant dels clàssics de la literatura universal com els de la literatura per a infants i joves, de vegades apareix el nom de l'autor del text original acompanyant el de l'adaptador. Pensem que açò pot respondre a una estratègia de «mediació/propaganda comercial» o al distanciament entre tots dos textos.

⁶³ Volem apuntar que l'anagrama ha sofert un canvi de disseny que el fa més dinàmic i modernitzat, ja que tracta, sense deixar de ser la torre del Micalet dalt d'un focus il·luminat en clara referència a l'espectacle teatral, de donar una imatge més allunyada del dibuix inicial per passar a una altra de més digitalitzada.

⁶⁴ En el cas de *L'anequet lleig* de Carles Alberola i Ernest José Sorrentino, als dibuixos se li afegeix en aquest punt l'autoria de la música i lletra atès que es tracta d'una versió lliure teatral i musicalitzada del text de H. C. Andersen.

⁶⁵ No entrarem ací en el camp de debat que existeix entre els detractors i els defensors de l'adaptació dels clàssics universals per a infants i adolescents. En tot cas, remetem el lector a estudis com el de Soriano (1995), Sotomayor (2005) o Cerrillo (2010).

⁶⁶ Hem de ser conscients que l'estatus dels títols com a element paratextual és diferent respecte a la resta de mecanismes analitzats a aquest treball perquè depèn directament de l'autor. Així doncs, l'editorial en selecciona aquells que considera més adients a la seua línia de publicació; tanmateix és el creador del text qui decideix amb quin títol introduir la seua producció.

(1987), en podem parlar de tres tipus: temàtics, remàtics i mixtos. La majoria dels que basteixen la col·lecció amb què treballem s'adscriuen al primer grup on diferenciem tres subgrups: *a*) aquells centrats en el tema (*Peripècies a la cort, Els viatges de Marco Polo, Ventures i desventures de Gànim ben Aiub*, etc.); *b*) els que prenen com a referent el personatge principal (*La draga Draga, Joan, el Cendrós, El drac*, etc.); i *c*) aquells que se centren en un objecte ficcional important (*Maleïda poma!, El príncep i la flor*, etc.).

Pel que fa als remàtics i als mixtos, també hi són presents, tot i que ambdós tipus tenen una menor presència a la col·lecció. En el cas dels remàtics tenim, per exemple, els *Contes dels Grimm* i els *Contes de 'Les mil i una nits'*, mentre que serien representatius dels mixtos, títols com *Història d'un rei vell que tenia el nas vermell* o *La llegenda del drac i la princesa*. Finalment, i seguint la reflexió feta per Lluch (1998) trobem alguns casos en què es tracta d'apel·lar a la quotidianitat de les relacions amb els pares amb oracions breus que, en aquest cas, es formulen com a ordres i exclamacions (*No pugues a l'andana, Castigats!*).

La part restant de la portada és ocupada per la il·lustració que recrea sobre un fons verdós una escena o uns personatges mitjançant tècniques ben diverses, des de les més properes, d'una banda, a la imitació dels dibuixos dels propis xiquets, a, d'altra banda, grafismes més propis de les noves tecnologies.⁶⁷ En el primer grup hi ha exemples clars com ara la *Història d'un rei vell que tenia el nas vermell*, il·lustrat per Roger Pitarch, mentre que una mostra clara del vessant més modernitzat el trobem a *Joan, el Cendrós*, els dibuixos del qual corresponen a Enric Solbes.

En la majoria dels casos, aquests dibuixos corresponen a imatges que apareixen a l'interior del text i es caracteritzen per emprar colors cridaners. A més a més, a la portada també hi ha la indicació del nombre

⁶⁷ En aquest punt no ens detindrem a fer-ne una anàlisi detallada ja que supera el nostre àmbit i objectiu de treball. Tanmateix és, òbviament, un element paratextual que juga un paper remarcable per captar l'atenció dels lectors a través de la visualització. La diversitat d'il·lustradors que participen a la col·lecció és vastíssima, no obstant això, volem esmentar, si més no, els casos d'Enric Solbes i de Francesc Santana que presenten cinc i quatre llibres, respectivament, quan la majoria de les aportacions en aquest sentit són d'un treball per cadascun dels il·lustradors.

d'edició a què correspon el volum en cas que siga adient fent servir les lletres majúscules augmentades i plasmades en verd.

A açò cal afegir la indicació d'haver estat una obra guardonada,⁶⁸ fet que es fa palés mitjançant dos procediments diferents: el primer, i més generalitzat, consisteix en una franja verda amb lletres blanques que apareix a l'extrem inferior de la portada on resa «Premi de Teatre Infantil Xaro Vidal⁶⁹ - Ciutat de Carcaixent»⁷⁰ o «Premi de Teatre Infantil Escalante»;⁷¹ el segon, el tenim en parlar del «Premi de Teatre Infantil Diputació de València» que fou atorgat tant a *El gorg blau*, de Pau Faner com a *El drac*, de Manel Cubedo, i que apareixen al marge esquerre de la portada en lletres negres, en el cas del primer, i dins del volum, en el cas del segon.

La funció dels paratextos en aquesta part del llibre, a més de dotar d'homogeneïtat la col·lecció, també està, al nostre parer, estretament relacionada amb la consecució d'uns objectius dins del circuit literari específic en què es mou la literatura per a infants i joves. D'una banda, les referències als premis i a la quantitat d'edicions assolides per un llibre anirien més adreçades a la figura dels mediadors culturals que hi troben dades objectives que demostren el grau d'acceptació i difusió del text entre el públic i els fan decantar-se per aquests. Per l'altre costat, hi ha diferents pistes que

⁶⁸ Com apunta Francesc Gisbert (2015, 199): «El teatre infantil i juvenil és un gènere de difícil publicació, covat al caliu de la fortuna de determinats premis literaris. Tàndem publicava el Premi de Paterna, biennal; Bromera, el Xaro Vidal, i des del 2015, el Premi Escalante; Tabarca, la modalitat de teatre juvenil dels Premis Ciutat de Torrent; i Brosquil, l'efímer Vila de Massamagrell».

⁶⁹ Aquest premi fou atorgat a *La princesa Neus i la Cuca Fera*, de Josep Ballester (1998); *La draga Draga*, de Pep Albanell (1999); *Nassos, nassos, nassis*, de Quim Canals (2000); *Castigats!*, de Juli Disla (2001); *Circus*, d'Eduard Costa (2003); *Peripècies a la cort*, de Josep M. Morrerres (2006); *No pugés a l'andana*, de Teresa Broseta (2007); *L'illa del... Teatre!*, de Dídac Botella (2009); *Tres nobles en un grapat i un soldat enamorat*, d'Enric Lluch (2010) i *L'extraordinària història del fantasma de Quim Quinqué*, de Paco Romeu (2012).

⁷⁰ Excepcionalment, dues obres, *Circus*, d'Eduard Costa, i *La draga Draga*, de Pep Albanell, mostren aquesta informació amb les mateixes característiques tipogràfiques, però a una ubicació diferent: la part inferior de la contraportada.

⁷¹ Nom del guardó que substitueix el «Premi de Teatre infantil Xaro Vidal – Ciutat de Carcaixent» i amb què fou distingida el 2015 *Sam el pirata i l'illa de les ànimes captives*, de Mariano Lloret.

donen la informació prèvia necessària perquè els joves lectors tinguen perfectament clares les nocions bàsiques del que trobaran: teatre en valencià per a un públic bàsicament infantil. Estem parlant de: *a*) la formulació del nom de la col·lecció mitjançant el diminutiu i en clara referència a un edifici emblemàtic del patrimoni cultural valencià; *b*) la imatge de l'esmentat campanar caracteritzat amb ulleres a l'estil dels actors i actrius famosos situat damunt d'un focus en clara al·lusió a la representació d'un espectacle teatral, i *c*) una il·lustració amb línies i colors atractius i atraients. En un camí intermedi hi hauria la utilització dels títols que funcionen des de la doble òptica.

2.1.3 COBERTA POSTERIOR

En caracteritzar el lloc de les obres, apuntàvem l'aparició de l'inici d'una franja verda que s'hi erigia com un dels símbols, juntament amb l'anagrama del Micalet, de la col·lecció; aquesta es perllonga fins la meitat de la coberta posterior i hi inclou en lletres d'impremta minúscula blanques una altra informació paratextual important: la llegenda «a partir de X anys».

Aquesta informació ens permet subdividir la col·lecció en sis blocs amb desigual densitat de publicacions que, majoritàriament, es concentren, amb diferència, a la franja de deu anys en què hi ha vint-i-tres títols, seguida de la de nou i dotze, amb deu obres i la de nou, amb deu.⁷²

Òbviament, ens movem dins de l'àmbit d'un públic més aviat infantil en què l'etiqueta juvenil no seria tan adient com en tractar d'altres gèneres, ja que com apunta Rosselló (2009, 183-184):

Aquesta producció teatral va dirigida fonamentalment a la franja de 3 a 12 anys, ja que és força escassa l'oferta de teatre destinada a un públic adolescent. El públic jove, entès en un sentit ampli, acostuma a anar, tot i que sovint dut des dels centres escolars i en un horari especial, a obres per a públic adult.

⁷² A data d'elaboració d'aquest article (2018), el nombre de títols publicats a cada franja és el següent: 3 obres (8 anys), 10 obres (9 anys), 23 obres (10 anys), 2 obres (11 anys), 10 obres (12 anys) i 1 obra (13 anys).

A més a més, no hem d'oblidar que el «Micalet Teatre» presenta les seues obres al catàleg editorial associades a les etapes educatives tant de cinquè i sisè de primària com de 1r i 2n d'ESO, mentre que la pròpia editorial canvia a la col·lecció «Bromera Teatre» per adreçar-se als receptors de 3r i 4t d'ESO i Batxillerat. Fixem-nos, per tant, en l'estret lligam que s'estableix en aquestes edats entre la lectura de textos teatrals i l'àmbit escolar com a part del pla de foment lector sense deixar de banda, evidentment, el vessant de la posada en escena a nivell educatiu; de fet, totes les obres del «Micalet Teatre» inclouen després del text teatral les «Propostes d'escenificació», aspecte que analitzarem més endavant en parlar dels «Paratextos del llibre».

La resta de la caracterització de la part superior de la coberta posterior la conformen l'anagrama de la col·lecció (situat just damunt de la franja de l'edat) i el nom d'aquesta (dalt del tot). A la part central del full s'hi distribueixen tres nuclis d'informació, tot i que no estan delimitats físicament ni per franges o línies emmarcadores —tret d'alguns dibuixos— en què apareixen: una il·lustració, una breu ressenya del text i unes pinzellades sobre l'autor i la seua producció.

Pel que fa a l'element visual, els dibuixos, sempre a l'esquerra, acostumen a reproduir personatges, detalls i escenes que ja han aparegut de forma idèntica a l'interior de l'obra. En el cas de la informació textual, es troba dividida en dos paràgrafs, els quals tenen una extensió aproximada d'unes cinquanta paraules en què s'hi presenten les nocions argumentals bàsiques amb valoracions crítiques, que poden captar tant el lector com els mediadors culturals, així com unes dades biogràfiques i bibliogràfiques mínimes que presenten l'autor i justifiquen explícitament en nombrosos casos la inclusió de l'obra que es té a les mans a la col·lecció.

En el cas de les sinopsis argumentals, és interessant remarcar el fet que a mesura que s'avança en la franja d'edat a què s'hi adscriuen les obres va augmentat el component més crític enfront del descriptiu tenint en compte que aquesta informació paratextual va més adreçada a un públic que comença a tindre més criteri propi per seleccionar les lectures que fa. Així, per exemple, a *La princesa Neus i la Cuca Fera*, de Josep Ballester (franja de 8 anys), podem llegir:

El país d'Arròs amb Panses era feliç, però, una nit, unes ombres roben el Llibre de les Anotacions, una obra on s'escriuen els somnis, els desitjos i les esperances dels habitants. La princesa Neus Somni de Canesú i els seus amics viuran mil i una aventures per tal de recuperar-lo (BALLESTER: 2009).

Així mateix, aquesta línia descriptiva argumental també la trobem en el cas del llibre *Història d'un rei vell que tenia el nas vermell*, de Josep Lluís Pitarch (franja de 8 anys) on se'ns diu:

El rei Ruc Primer té el nas vermell de tant de beure vi. Tanta és la seua obsessió, que deixa les bótes sense ni una gota. Però, a pesar d'això, no està content i vol casar la princesa Maria amb el vinater que li oferisca el millor vi (PITARCH: 2008).

En canvi, a la coberta posterior de *Cyrano de Cybergerac*, de Roberto Garcia, (franja de 12 anys) copsem una presentació on el component crític té tant de pes, o més, que la pròpia sinopsi:

Aquesta adaptació de *Cyrano de Bergerac* manté l'essència de l'original però amb un argument molt actual. Marc, un jove per a qui Internet és l'única realitat, emprèn un viatge vital en què aprendrà a valorar experiències que no viuria mai a la pantalla d'un ordinador. Una obra que combina esperit d'aventura, lluites d'espases, comèdia i noves tecnologies (GARCIA: 2015).

En aquesta mateixa línia trobarem una altra mostra en la informació que se'n dona a la coberta posterior de *Maleïda poma!*, d'Anna Ballester:

Amb aquest llibre viatjarem a la Grècia Clàssica per reviuire un dels episodis més coneguts de la mitologia: el judici de Paris. Lluny del llenguatge tràgic, una mirada divertida ens presenta déus amb problemes quotidians i la gran història d'amor que va desencadenar la Guerra de Troia (BALLESTER: 2016).

Per cloure l'anàlisi de les cobertes posteriors, farem esment, si més no, a la presència de l'anagrama de l'editorial, que es reitera a la part inferior esquerra del full, i a la inclusió de l'anagrama de la Regidoria d'Educació i Cultura de l'Ajuntament de Carcaixent en el cas de les obres guardonades amb el «Premi de Teatre Infantil Xaro Vidal – Ciutat de Carcaixent».

2.2 PARATEXTOS DEL LLIBRE

De la mateixa forma que hem vist que s'estableixen unes directrius bàsiques comunes necessàries per dotar de conjunt la col·lecció des del punt de vista dels paratextos externs, aquesta uniformitat també s'acompleix, tot i que amb lleugeres modificacions que comentarem quan pertoque, a l'interior. Per tal d'analitzar-les n'establirem tres blocs delimitats per la part central, ocupada pel text teatral en sentit estricte.

2.2.1 INFORMACIÓ PREPARATÒRIA PRÈVIA AL TEXT

Les obres tenen a la primera pàgina l'anagrama de l'editorial a més del de la col·lecció, que en comptades ocasions és substituït per la imatge dissenyada a fi de commemorar dates rellevants per al grup editorial com ara els seus vint-i-cinc i trenta anys de vida. És interessant remarcar en aquest punt que l'anagrama de la col·lecció sofreix una diferència respecte al que trobem a les cobertes, ja que el Micalet està desprovist del focus que al·ludia a l'espectacle teatral, però no de les ulleres que li atorguen la imatge de les estrelles actorials.

La segona pàgina inclou la informació dels crèdits del llibre i hi destaquem dos elements: la llista d'altres títols publicats a la col·lecció i la referència a les propostes didàctiques. En el primer cas, sota l'epígraf «Micalet Teatre. Col·lecció dirigida per Pasqual Alapont» se'ns presenta una relació d'obres que podem trobar al si d'aquest segell editorial que no necessàriament inclouen tots els títols publicats fins a eixe moment, sinó una selecció d'uns dotze o quinze llibres ordenats per la numeració que ocupen a la col·lecció. A més, es redirigeix el lector al web de l'editorial on, segons resa, s'hi poden descarregar de forma gratuïta les propostes didàctiques dissenyades *ex professo* per l'editorial. Aquestes dues informacions, les considerem importants per tal com faciliten informació rellevant per als lectors i per als mediadors culturals que complementen el propi text i que, novament, deixen clara la vinculació de cadascun dels títols a un punt de referència comú.

Després d'aquesta informació editorial, a la tercera pàgina trobem novament un requadre rectangular amb fons gris en què, amb lletres blanques d'impremta s'hi presenten: el nom de la col·lecció i l'anagrama — amb

la variació a què abans ens hem referit —, el títol i l'autor.⁷³ A diferència del que ocorria a la coberta anterior, l'il·lustrador apareix sota d'aquest requadre i, a continuació, se'ns informa de l'autoria de la introducció i de les propostes escèniques les quals corresponen majoritàriament, a «El Abanico. Grup de Didàctica de Teatre». Clou la pàgina l'anagrama de l'editorial.

De forma variable, a aquesta tercera pàgina també apareixen explicades informacions com ara l'obtenció del «Premi de Teatre Infantil Xaro Vidal – Ciutat de Carcaixent» o el «I Premi de Teatre Infantil Escalante» —encara que no totes les obres premiades tenen aquestes dades, mentre que sí que s'hi indiquen a les cobertes—, i en tres casos se'ns informa explícitament de la font originària d'on ha begut el text: es tracta de *Maleïda poma!*, de la qual se'ns diu que és «Versió lliure del mite *La poma de la Discòrdia*»; *Els valents de Valor*, que explicita «A partir d'algunes rondalles arreplegades per Enric Valor»; i, finalment, *L'aneguet lleig*, «Versió lliure de *L'aneguet lleig* de Hans Christian Andersen».⁷⁴

A continuació, és a dir, a la quarta pàgina d'aquesta secció prèvia al text editat, s'hi introdueixen els membres dels jurats que atorgaren els premis obtinguts pel llibre —element paratextual que dona informació rellevant sobretot de cara als mediadors que poden seleccionar el títol per recomanar-lo als lectors— i, posteriorment, passem a un apartat amb què compten les quaranta-nou obres a data d'elaboració d'aquest article: la introducció.

Aquesta introducció, que no excedeix tret de comptades ocasions les sis pàgines, no té una estructura exacta aplicable a totes les peces teatrals, encara que sí que respecta unes pautes bàsiques com ara el fet que se'ns parle de l'autor, l'obra —informació present a la totalitat dels llibres—, els personatges i l'època i els escenaris. A açò cal afegir que en el

⁷³ En el cas de les edicions més antigues de la col·lecció, la tercera pàgina era un calc de la coberta anterior.

⁷⁴ A *La ciutat dels gratacels*, de Xaro Vidal i Josep A. Fluixà, una indicació semblant apareix, però a l'interior del text juntament amb el llistat de personatges (2003, 19): «Adaptació teatral de l'obra *Gratacelònia*, de Josep Antoni Fluixà, elaborada per Xaro Vidal i revisada per l'autor de la narració».

cas dels textos corresponents a l'adaptació de clàssics s'acostuma a inserir informació tant de l'autor com de l'adaptador del volum i dades de l'obra original i de la versió feta, i, fins i tot, en alguns casos puntuals, es fa una reflexió teòrica sobre la temàtica que tracten vinculada amb els antecedents literaris que hi existeixen. Així, per exemple, *Tirant lo Blanch* fa un breu estudi sobre els «Llibres de cavalleria i la novel·la cavalleresca» (2015, 8-10); *A Betlem me'n vull anar!* al voltant «De les representacions nadalenques als 'Betlems'» (2015, 7-9); i *Maleïda poma!* reflexiona sobre «Les parelles d'enamorats en la història de la literatura» (2016, 15). Un altre cas interessant per citar, si més no, és el de *L'illa del... Teatre*, de Dídac Botella, on apareix l'epígraf «El teatre dins del teatre» (2011, 9-13) on se'n parla d'aquesta tècnica de construcció textual que consisteix a fer servir el teatre per parlar d'ell mateix i que ens permet parlar d'un joc de diferents nivells ficcionals. Així mateix, a *Empar i Jaume el Primet*, de Fani Grande, es fa esment a la historiografia catalana «Jaume I, 'Jaume el Primet': 'Llibre dels fets' i 'Llegenda de Jaume I i l'oroneta'» (2018, 14).

Prèviament al text, hi ha casos en què trobem dedicatòries i citacions textuals. Aquestes, bé com a part d'aquesta introducció, bé com a element anterior o posterior, o fins i tot com a primera informació després del títol amb què s'inicia el text a la part central, no són un element homogeni al conjunt i, per tant, recurrent a les peces de la col·lecció. Llevat d'alguns casos puntuals com ara *Circus*, d'Eduard Costa, *L'aneguet lleig*, d'Ernest J. Sorrentino i Carles Alberola, i *Contes dels Grimm*, d'Eduard Costa, aquests elements paratextuals són molt breus i fan esment bàsicament a l'àmbit personal i professional, docent i teatral, dels autors. A tall d'exemple, en *Contes de 'Les mil i una nits'*, de Vicent Vila, llegim (2014, 5): «Als tramoistes, tècnics i gent de teatre que cada dia, en el silenci i la foscor d'entrecaixes, fan possible cada representació»; o el cas del títol *El príncep i la flor*, d'Antoni Martínez, Vicenta Cerveró i Rafael Tomàs, (2014, 17) en què diu: «A l'alumnat del Taller de Teatre, curs 1990-1991, de l'Institut Josep de Ribera, que van fer viatjar de nou el Petit Príncep».

Per últim, volem apuntar la utilització abans d'entrar en el text pròpiament dit de les «Paraules preliminars de l'autor», plantejades per Josep M. Morrerres a *Peripècies a la cort* (2013, 17-20), i de la «Nota prèvia», feta

per Rodolf Sirera a *Romeo i Julieta* (2016, 17-22). Considerem significatives aquestes aportacions perquè ambdues publicacions pertanyen a obres que prenen com a referència models textuais anteriors i tracten de justificar el perquè de les variacions a què s'haja vist sotmés l'original, mentre que a la resta d'adaptacions, les reflexions al voltant d'aquesta qüestió s'hi feien dins de la introducció en parlar de l'obra original i mitjançant les paraules dels creadors de les introduccions que no són la mateixa persona que ha fet el text adaptat.

Un fet semblant al de la «Nota prèvia» d'*Els valents de Valor*, de Manuel Molins (2010, 21-25) i a la informació que, sense títol, aporta Fani Grande a *Empar, fallera major infantil* (2016, 19-20), tot i que en tots dos casos s'hi presenta dins del segon bloc, on apareix el text teatral i té una funció diferent: en el primer cas, esdevé una reflexió sobre la importància de les rondalles, de la figura d'Enric Valor i les variacions que han suposat adaptar al teatre textos narratius; en el segon, pretén presentar, situar i exposar els antecedents de la protagonista de l'obra perquè aquesta siga ben entesa.

2.2.2 DESENVOLUPAMENT DEL TEXT TEATRAL EDITAT

Entrant ja de ple en el que és l'obra de text editada pròpiament dita, la col·lecció n'introdueix en lletres majúscules i a full complet el títol sense cap altra informació. Tot seguit, en cas que se n'haja dut a terme la posada en escena, se'ns indica la data, lloc i companyia que la féu i la fitxa tècnica.⁷⁵ Així observem que la nòmina d'obres que han estat posades en escena suposa al voltant del cinquanta per cent, concretament, vint-i-tres, i d'aquestes, divuit ho han estat a la Sala Escalante de València.⁷⁶

⁷⁵ *El drac*, de Manel Cubedo, és l'única de les obres en què aquesta informació apareix entre la introducció i el títol previ al text. A més a més, convé apuntar que les tres representacions teatrals de *A Betlem me'n vull anar*, tenen la fitxa tècnica, però no la data d'estrena.

⁷⁶ Fem esment a vint-i-quatre espectacles i no vint-i-tres ja que *Les botes del Gat amb Botes* i *Els somnis de Gulliver*, corresponen a espectacles diferents, però es publiquen en un únic volum.

Inserits al llarg del cos de la trama, trobem un altre element paratextual important: els títols o la numeració dels actes i escenes en què s'organitza la ficció. Aquestes poden facilitar el seguiment de l'acció a primer cop d'ull, de forma que són gratificants i aclaridores des de l'òptica del jove lector, i poden ser considerades útils, per això mateix, per part dels mediadors culturals. Al llarg de la col·lecció amb què treballem en trobem gran diversitat: des de les escenes amb títols temàtics (*Cyrano de Bergerac*, *Rosegò*, *el rodamón*, *Empar*, *fallera major infantil*, etc.), a aquelles que es refereixen als personatges o als espais on transcorre l'acció (*El llibre de la selva*) o, simplement, les que no tenen cap altra identificació que la numèrica (*L'extraordinària història del fantasma de Quim Quinqué*).

Un altre element que té una presència important en tots els textos és el de les il·lustracions, les quals adquireixen formats molt diferents atenent al seu creador i podem observar que barregen diferents tècniques en què el grafisme varia d'acord amb la proposta concreta. Així en trobem algunes de més elaborades seguint l'estil del dibuix més o menys tradicional (*La volta al món en 80 dies*, *Pinotxo*, *L'illa del Tresor*), mentre que d'altres recorren a les tècniques de la fotografia combinada amb dibuix (*Joan*, *el Cendrós*, *L'extraordinària història del fantasma de Quim Quinqué*). Tanmateix, un tret que sí que tenen en comú la major part de les obres és la ubicació i les mides que aquests elements paratextuals ocupen: planes senceres a les pàgines imparelles en què s'hi reproduïxen els personatges i les escenes més representatives d'allò que se'ns presenta al discurs.

No obstant això, hi ha alguns casos puntuals en què aquesta tipologia es veu modificada perquè combinen xicotetes il·lustracions de detall amb els textos tant a dreta com esquerra, normalment fent-los coincidir amb el final de les escenes. Fins al moment de l'edició d'aquest article s'hi detecten tretze exemples d'un total de quaranta-cinc obres: *Pinotxo*, *El gèperut de Notre-Dame*, *Ventures i desventures de Gànim ben Aiub*, *El drac*, *Les botes del Gat amb Botes*, *Els somnis de Gulliver*, *Això era i no era*, *Merlí i el jove Artús*, *Contes dels Grimm*, *Circus*, *Àlicia*, *Contes de 'Les mil i una nits'* i *Tres nobles en un grapat i un soldat enamorat*.

Especificitats quant a aquest element paratextual n'hi ha a escasses obres, cinc concretament, en què una mateixa il·lustració es construeix a

dues planes (*La llegenda del drac i la princesa, El príncep i la flor, La gallina que pogué regnar, Cyrano de Cybergerac i Maleïda poma!*) o les obres, sis exemples, en què els dibuixos, a més d'aparèixer a l'esquerra, també ho fan com a elements introductoris als actes i escenes (*Empar, fallera major infantil, Empar i Jaume el Primet, Per sis granets de magrana!, L'univers, Rosegó, el rodamón i Sam el pirata i l'illa de les ànimes captives*).

2.2.3 ELEMENTS POSTERIORIS I COMPLEMENTARIS AL DISCURS TEATRAL

Les «Propostes d'escenificació» són un altre dels components de la paratextualitat de les obres del «Micalet Teatre» que apareixen a la totalitat dels textos encara que ho fan amb disposicions i extensió no homogènies. Així, per exemple, són nombrosos els exemples en què es fa una breu reflexió abans d'entrar en matèria on es fa esment a la possibilitat de dur a terme l'espectacle després de la lectura del text vinculant-la al recurs del teatre a l'escola. En aquest sentit, a *Les botes del Gat amb Botes. Els somnis de Gulliver* (1998, 115) se'ns diu:

Després de llegir les obres de segur que us entren ganes de fer-ne la representació. En aquesta faena heu de col·laborar tots els companys i les companyes per tal de convertir-la en un treball en equip on tota la classe pugui divertir-se i jugar amb els personatges de les històries (VILA: 1998).

També n'hi ha d'altres títols en què es fa, previ a la proposta escènica, un al·legat en favor dels beneficis que es poden derivar de la representació teatral com ara les propostes plantejades a *Això era i no era* (2010, 75):

El teatre és un art fascinant que és capaç de persuadir-nos de mons meravellosos. En el fons és com un joc en què per un moment ens oblidem del nostre món de cada dia i la fantasia s'apodera de nosaltres (ALAPONT: 2010).

Fetes aquestes reflexions, i sempre deixant constància per part dels autors de la idea que es tracta de consells de representació amb caràcter orientatiu, s'introdueixen unes pautes metodològiques referides als elements claus que cal considerar i que no sempre són els mateixos a totes les

propostes. Els més recurrents són decorats, il·luminació, caracterització dels personatges i música, utilatge i efectes especials, mentre que després en trobem altres d'específics segons el muntatge com ara els titelles i les ombres xineses.

És interessant, si més no, apuntar que algunes obres, no totes, inclouen croquis a l'hora de parlar de com es pot construir el decorat (*La ciutat dels gratacels*, *Rosegò, el rodamón*), com s'han de caracteritzar, maquillar i vestir els personatges (*La llegenda del drac i la princesa*, *El llibre de la selva*, *Els viatges de Marco Polo*), de com es poden produir els efectes d'il·luminació (*Pinotxo*, *Contes de 'Les mil una nits'*, *L'aneguet lleig*) o de les possibilitats de confeccionar els titelles (*El geperut de Notre-Dame*). A més a més, també trobem algun cas puntual en què es remet el lector a pàgines web concretes per ampliar aquestes informacions com, per exemple, *Empar, fallera major infantil*. Comprat i debatut, aquest bloc ens serveix per no deixar de banda allò que justifica i suposa l'essència del teatre: la representació.

Després del desenvolupament d'aquestes propostes, i abans d'arribar a l'índex, present a tota la col·lecció, trobem material complementari en tres casos: *La gallina que pogué regnar* (2011, 106 i 113), on s'hi afigen «Alguns dissenys més» i «Notes explicatives dels dissenys» que completen el dibuix dels personatges que al llarg de l'obra s'han presentat dins del text; *Història d'un vell rei que tenia el nas vermell* (2008, 57-68) en què apareixen uns «Annexos» amb el nom dels pobles esmentats a l'obra més un vocabulari agrupat per camps semàntics; i *La llegenda del drac i la princesa* (2010, 74-76), on trobem «Bibliografia utilitzada» i un «Glossari». En tots tres exemples pensem que aquesta informació pretén reforçar tant la comprensió lectora com aprofundir un poc més en la proposta d'escenificació fet està lligat a què les obres siguin adreçades a la franja d'edat de vuit i nou anys, encara que a la resta dels títols inserits a aquestes edats no trobem aquests complements.

Finalment, i una volta desglossat l'índex del volum, Bromera introdueix en una part important de la col·lecció, però no de manera uniforme, un nombre reduït de pàgines sota l'epígraf «En la mateixa col·lecció» a tall de recomanació lectora. Ací trobem quatre o cinc planes, en el cas de les més extenses, a cadascuna de les quals hi ha una fotografia de la portada

del llibre recomanat, un bloc d'informació a la dreta de la imatge que inclou títol, nom de l'autor i de l'il·lustrador, l'ISBN, el nom de la col·lecció i la numeració que hi ocupa el llibre, i, a la part baixa, un breu resum que coincideix amb el que trobem a la coberta posterior de l'exemplar a què s'al·ludeix. En el cas de les recomanacions, aquestes no coincideixen necessàriament ni amb altres títols publicats per l'autor a la mateixa col·lecció ni amb llibres que corresponguen a la mateixa franja d'edat a què pertanyen els títols que les inclouen.

2.3 PARATEXTOS EXTERNES

En tractar aquest apartat ens estem referint als documents que aporten informació sobre els llibres tot i que no en formen part, segons apunten Lluch i Valriu (2013). Tenint en compte la informació referida al «Micalet Teatre» amb què treballem, comptem amb els catàlegs on apareixen classificades les obres d'acord a les col·leccions vinculades a les etapes educatives, i les revistes *L'Illa* i *TXT*, en què es publiquen ressenyes dels nous llibres.

Tanmateix, ens sembla més rendible centrar-nos al web de l'editorial atès que ací hi trobem, a més dels documents a què suara hem fet esment, d'altres complementaris molt més extensos i amb més possibilitats de treball. Així, si accedim a <http://www.bromera.com> trobarem una pàgina interactiva, intuïtiva i dinàmica des de la qual podem descarregar el catàleg de lectures, o bé accedir a les propostes didàctiques organitzades per col·leccions, al Pla Lector, la crítica literària mitjançant els enllaços a les revistes *L'Illa* i *TXT* publicades des de l'editorial, i el bloc amb les novetats, notícies, enllaços al bloc «Bromera de lletres» o a la Fundació Bromera per al Foment de la Lectura.

La presència de la col·lecció amb què treballem no està excessivament desenvolupada i difosa fora del cas de les ressenyes que apareixen a *L'Illa* o aquelles que trobem a la revista *Faristol* —aliena a l'editorial—, de forma puntual.⁷⁷ Així doncs, de totes les opcions paratextuals plantejades

⁷⁷ Recordem en aquest sentit les paraules pronunciades per Andreu Sotorra al II Simposi sobre el teatre infantil i juvenil (2009, 86): «Si parlem de la crítica teatral de l'àmbit que

anteriorment des de la web, aquella a què considerem que se li trau més rendiment és al plantejament de les «Propostes didàctiques» i, per això ens detindrem a analitzar-la.

Des de la pàgina d'inici de la web accedim mitjançant les pestanyes o bé «Catàleg» o bé «Educació», als desplegable en què apareixen les diferents col·leccions de l'editorial i on podem entrar a les «Propostes didàctiques» del «Micalet Teatre». D'entrada, a excepció de set títols,⁷⁸ la resta de llibres compta amb un dossier de treball que respon a un patró bastant unitari: descripció (fitxa tècnica que inclou: autor, il·lustrador, editorial, col·lecció, número, any de publicació, format, enquadernació, edat i una breu recomanació),⁷⁹ resum argumental, tema i interès del llibre, l'autor, l'il·lustrador, suggeriments didàctics i metodològics i propostes de treball (organitzades en «fitxes de lectura» que combinen diferents tipus d'exercicis: tests, preguntes per desenvolupar, exercicis de relacionar i «activitats complementàries»: jocs dramatitzats, encreuats, sopes de lletres, etc.).

Comptat i debatut, es tracta d'una eina paratextual complementària molt necessària a què és convenient recórrer en plena era digital, però a la qual, des de la nostra perspectiva, caldria donar-li més profit per traure el gènere dramàtic del seu rol de *ventafocs* literària.

3. CONSIDERACIONS FINALS

Com hem tractat d'exposar al llarg d'aquest treball, els paratextos són un element clau mitjançant el qual s'estableix un primer contacte amb l'obra escrita des d'on es plantegen unes hipòtesis i pressuposicions del

ens ocupa, no cal tornar a lamentar [...] que, pel que fa als mitjans de comunicació, la crítica és gairebé inexistent».

⁷⁸ Els llibres que no tenen «Propostes didàctiques» són *Els viatges de Marco Polo*, de Pasqual Alapont; *Ventures i desventures de Gànim ben Aiub*, d'Antoni Martínez, Vicenta Cerveró i Rafael Tomàs; *La ciutat dels gratacels*, de Xaro Vidal i Josep A. Fluixà; *A Betlem me'n vull anar!*, diversos autors; *L'univers*, de Manuel Molins, *Per sis granets de magrana!*, d'Anna Ballester i *Empar i Jaume el Primet*, de Fani Grande.

⁷⁹ Aquesta informació té importància, sobretot per als mediadors (docents, família, bibliotecaris) que hagen de recomanar el text en concret, ja que s'hi parla directament, en molts casos, de les raons que fan del llibre una lectura plaent i adequada per a l'edat a què va dirigida.

producte que es consumirà. Així doncs, es basteixen els fonaments per a un contracte de lectura amb el receptor en el qual juguen un paper rellevant les dades que aquests elements paratextuals aporten als mediadors culturals (professorat, bibliotecaris, famílies, etc.) qui, en gran mesura, acompanyen i guien els joves lectors.

Estem parlant, per tant, d'una doble via de la paratextualitat ateses les característiques específiques que posseeix el circuit literari per a infants i adolescents en què actuen activament tant els potencials lectors com els agents educatius i culturals en sentit ampli (docents, famílies, etc.). Els paratextos desenvolupen un rol fonamental, fet que ve justificat per les particularitats d'un sector en què cal tenir molt present la dualitat quant a l'accés al llibre a què ens acabem de referir. És per això que totes les editorials adreçades a aquests receptors cuiden la paratextualitat per tal d'aconseguir captivar els seus futurs consumidors, tant recomanadors —lectors previs— com lectors *sensu stricto*.

En el cas de la col·lecció que ha centrat la nostra anàlisi, hem pogut copsar, per exemple, com es tracta de seduir el jove lector amb uns títols fonamentalment temàtics que deixen ben clar el contingut que s'hi trobarà, o amb unes il·lustracions i unes breus descripcions argumentals tant descriptives com crítiques, segons l'edat, que l'orienten. A més a més, la distinció dels volums amb el color verd respecte d'altres propostes dins de l'editorial Bromera (franja i fons de les cobertes), o l'anagrama basat en el Micalet i la seua caracterització associada a l'espectacle teatral, serveixen per establir unes expectatives concretes al voltant del producte que es té entre mans: teatre, en valencià i bàsicament per a infants. L'establiment d'uns criteris unitaris quant al disseny, no solament exterior sinó també interior, i l'estructuració de les dades i els continguts basant-se en unes pautes comunes, faciliten al lector avançar més segur, ràpidament i eficaç en la interpretació textual.

Hem de ser conscients, però, que aquestes pistes interpretatives, que esperen ser valorades positivament per part dels lectors, i que varien segons la franja d'edat de lectura recomanada, van també estretament associades, alhora, als mediadors, que veuran en elles un producte atractiu, ben estructurat i dissenyat que recomanar. S'estableix, doncs, un punt d'intersecció

interessant en què un mateix element paratextual s'adreça a ambdós sectors on trobaríem també, per exemple, els títols o el nom del creador d'una obra, adaptada o no, com a informació que ajuda a decantar-se en un sentit o en un altre. Així, un docent veurà una aposta *segura* en un clàssic de la literatura universal, mentre que un lector pot relacionar un autor amb una experiència positiva per un altre títol de la seua bibliografia a què s'haja acarat o per una referència intertextual a un altre gènere com ara una pel·lícula o una sèrie de televisió en què s'hi haja pres aquell com a text font.

No obstant això, n'hi ha d'altres constituents més específicament dirigits als agents educatius com ara els catàlegs editorials, les introduccions, les propostes didàctiques o les d'escenificació, tot i que en alguns punts també encaminen l'infant o adolescent com ara les «paraules preliminars» i les «notes» presents a alguns textos editats. Indicacions relatives al nombre d'edicions fetes, els premis rebuts, la nòmina de títols, autors i il·lustradors que conformen el conjunt, o bé qui dirigeix la col·lecció, també creen unes pressuposicions i unes pautes de tria i poden arribar a justificar, en certa mesura, l'elecció entre un ventall de possibilitats. A més a més, les editorials busquen remarcar aspectes com ara les bondats didàctiques i les possibilitats de dramatització dels textos. Es pretén així moure el consum envers uns productes molt associats al currículum escolar tenint en compte la necessitat per part dels lectors d'un guia que els duga de la mà i, del qual, a poc a poc, se'n faran autònoms.

En síntesi, i remetent a l'obra de Genette on es desenvolupava el concepte de paratexts i que esmentàvem en encetar aquesta exposició, aquest són els *llindars* que travessem per endinsar-nos en un producte literari concret i, òbviament, han d'estar ben construïts i definits si no es vol que la dreuera ens hi allunye i ens duga per altres viaranys.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- CERRILLO, Pedro (2010 [2007]): *Literatura infantil y juvenil y educación literaria: hacia una nueva enseñanza de la literatura*. Barcelona: Octaedro.
- FLUIXÀ, Josep Antoni (2011): «Panorama de la literatura infantil i juvenil al País Valencià», *L'Aiguadolç* 39, 1.

- GENETTE, Gérard (1989 [1982]): *Palimpsestos. La literatura en segundo grado*. Madrid: Taurus.
- (1987): *Seuils*, París, Seuil.
- GISBERT, Francesc (2015): *Una història de la literatura infantil i juvenil valenciana*. Alzira: Bromera.
- LLUCH, Gemma (1998): *El lector model en la narrativa per a infants i joves*. Barcelona: Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- (2009): «Dades per a l'anàlisi de narratives per al lector infantil i juvenil», *Caplletra* 46, 121-148.
- (2010): *Cómo seleccionar libros para niños y jóvenes*. Gijón: Trea.
- LLUCH, Gemma & Caterina VALRIU (2013): *La literatura per a infants i joves en català. Anàlisi, gèneres i història*. Alzira: Bromera.
- ROSSELLÓ, Ramon Xavier (2009): «L'anàlisi de textos teatrals per a infants i adolescents», *Caplletra* 46, 183-206.
- (2011): *Anàlisi de l'obra teatral (teoria i pràctica)*. València: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.
- SORIANO, Marc (1995 [1975]): *La literatura para niños y jóvenes. Guía de exploración de sus grandes temas*, traducció, adaptació i notes de Graciela Montes. Buenos Aires: Colihue.
- SOTOMAYOR, Maria Victòria (2005): «Literatura, sociedad, educación: las adaptaciones literarias», *Revista de Educación* número extraordinario, 217-238.

PECES TEATRALS CITADES

- AA. DD. (2015): *A Betlem me'n vull anar!*. Alzira: Bromera.
- ALAPONT, Pasqual (2016 [1997]): *Alícia*. Alzira: Bromera.
- (2010 [1998]): *Això era i no era*. Alzira: Bromera.
- (2014 [2009]): *Els viatges de Marco Polo*. Alzira: Bromera.
- ALBANELL, Pep (2000): *La draga Draga*. Alzira, Bromera
- ALBEROLA, Carles & i Roberto GARCIA (2015 [1998]): *Joan, el Cendrós*. Alzira: Bromera.
- BALLESTER, Anna (2016 [2010]): *Maleïda poma!*. Alzira: Bromera.
- (2017): *Per sis granets de magrana!*. Alzira: Bromera.

- BALLESTER, Josep (2009 [1999]): *La princesa Neus i la Cuca Fera*. Alzira: Bromera.
- BERENGUER, Vicent & Jordi Garcia (2010 [1997]): *La llegenda del drac i la princesa*. Alzira: Bromera.
- BOTELLA, Dídac (2011 [2010]): *L'illa del... Teatre!*. Alzira: Bromera.
— (2017): *Prou de nadales!*. Alzira: Bromera.
- BROSETA, Teresa (2008): *No pugés a l'andana*. Alzira: Bromera.
- CANALS, Quim (2010 [2001]): *Nassos, nassos, nassis*. Alzira: Bromera.
- CANO, Carles (2011 [2008]): *La gallina que pogué regnar*. Alzira: Bromera.
- COSTA, Eduard (2005 [2004]): *Circus*. Alzira: Bromera.
— (2009): *Contes dels Grimm*. Alzira: Bromera.
- CUBEDO, Manel (2015 [1995]): *El drac*. Alzira: Bromera.
- DISLA, Juli (2008 [2002]): *Castigats!*. Alzira: Bromera.
- FANER, Pau (1995): *El gorg blau*. Alzira: Bromera.
- GARCIA, Roberto (2015): *Cyrano de Cybergerac*. Alzira: Bromera.
- GRANDE, Fani (2016): *Empar, fallera major infantil*. Alzira: Bromera.
— (2018): *Empar i Jaume el Primet*. Alzira: Bromera.
- HUGO, Victor. / Jaume POLICARPO (adap.) (2016): *El geperut de Notre-Dame*. Alzira: Bromera.
- LLORET, Mariano (2016): *Sam el pirata i l'illa de les ànimes captives*. Alzira: Bromera.
- LLUCH, Enric (2012): *Tres nobles en un grapat i un soldat enamorat*. Alzira: Bromera.
- MARTÍNEZ, Antoni; CERVERÓ, Vicenta & Rafael TOMÀS (2014 [2000]): *El Príncep i la flor*. Alzira: Bromera.
— (2001): *Ventures i desventures de Gànim ben Aiub*. Alzira: Bromera.
- MARTORELL, Joanot / Pasqual ALAPONT (2015 [2006]): *Tirant lo Blanc*. Alzira: Bromera.
- MOLINS, Manuel (2001): *Rosegó, el rodamón*. Alzira: Bromera.
— (2010): *Els valents de Valor*. Alzira: Bromera.
— (2017): *L'univers*. Alzira: Bromera.

- MORRERES, Josep Maria (2013 [2007]): *Peripècies a la cort*. Alzira: Bromera.
- PITARCH, Josep Lluís (2008 [1996]): *Història d'un rei vell que tenia el nas vermell*. Alzira: Bromera.
- PONS, Carles (2010 [1997]): *Merlí i el jove Artús*. Alzira: Bromera.
- (2015 [1998]): *El llibre de la selva*. Alzira: Bromera.
- ROMEU, Paco (2013): *L'extraordinària història del fantasma de Quim Quinqué*. Alzira: Bromera.
- ROSTAND, Edmond / Jaume Policarpo (adap.) (2015 [2008]): *Cyrano de Bergerac*. Alzira: Bromera.
- SHAKESPEARE, William / Rodolf Sirera (adap.) (2016 [2005]): *Romeo i Julieta*. Alzira: Bromera.
- SHAKESPEARE, William / Eduardo Zamanillo (adap.) (2015 [2007]): *Somni d'una nit d'estiu*. Alzira: Bromera.
- SIRERA, Rodolf (1995): *La princesa del desert*. Alzira: Bromera.
- SORRENTINO, Ernest & Carles ALBEROLA (2015): *L'aneguet lleig*. Alzira: Bromera.
- STEVENSON, Robert Louis / MORENO, Ramon & Rafael CONTRERAS (trad.) (2014 [1995]): *L'illa del Tresor*. Alzira: Bromera.
- VERNE, Jules / Juli DISLA (adap.) (2016 [2005]): *La volta al món en 80 dies*. Alzira: Bromera.
- VIDAL, Xaro & Josep Antoni FLUIXA (2014 [2003]): *La ciutat dels gratacels*. Alzira: Bromera.
- VILA, Vicent (1998): *Les botes del Gat amb Botes/ Els somnis de Gulliver*. Alzira: Bromera.
- (2010 [1998]): *Pinotxo. Història d'un titella que volia ser xiquet*, Alzira, Bromera.
- (2014): *Contes de 'Les mil i una nits'*, Alzira, Bromera.
- ZAMANILLO, Eduardo (2010 [2002]): *I, de sobte...plif!*, Alzira, Bromera.